

■ УДК 792. 077 (477)

І. М. Ян, кандидат мистецтвознавства, доцент, докторант, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, м. Київ

ДЕКОРАЦІЙНЕ ОФОРМЛЕННЯ ВИСТАВ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ ЯК ЧИННИК ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ (ОСТАННЯ ТРЕТИНА ХІХ — ПОЧАТОК ХХ СТ.)

Проаналізовано соціокультурні умови, що впливали на процес становлення та розвитку українського музично-драматичного театру останньої третини ХІХ — початку ХХ ст. Досліджено специфіку декоративного оформлення вистав на національній театральній професійній сцені. Виявлено, що національне сценічне декоративне оформлення, невід’ємна органічна складова драматургічної палітри українського музично-драматичного театру, виконувало функцію потужного націєтворчого, етнозберігаючого, етноконсолідуючого чинника, що сприяв усвідомленню та збереженню власної національно-культурної ідентичності.

Ключові слова: українська театральна культура, національно-культурне відродження, традиції, український музично-драматичний театр, декоративне оформлення, репертуар.

І. Н. Ян, кандидат искусствоведения, доцент, докторант, Национальная академия руководящих кадров культуры и искусств, г. Киев

ДЕКОРАЦИОННОЕ ОФОРМЛЕНИЕ СПЕКТАКЛЕЙ В УКРАИНСКОМ МУЗЫКАЛЬНО-ДРАМАТИЧЕСКОМ ТЕАТРЕ КАК ФАКТОР СОХРАНЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ (ПОСЛЕДНЯЯ ЧЕТВЕРТЬ ХІХ — НАЧАЛО ХХ В.)

Проанализированы социокультурные условия, которые влияли на процесс становления и развития украинского музыкально-драматического театра последней трети ХІХ — начала ХХ в. Исследована специфика декорационного оформления спектаклей на национальной театрально-профессиональной сцене. Виявлено, что национальное сценическое декорационное оформление, неотъемлемая органическая составляющая драматургической палитры украинского музыкально-драматического театра, выступало как мощный этноконсолидирующий фактор, который способствовал осознанию и сохранению собственной национально-культурной идентичности.

Ключевые слова: украинская театральная культура, национально-культурное возрождение, традиции, украинский музыкально-драматический театр, декорационное оформление, репертуар.

I. N. Yan, Candidate of Art Criticism, Associate Professor, postdoctoral student of the National Academy of Managerial Staff of Culture and Art, Kiev

DECORATIVE DESIGN OF PERFORMANCES IN THE UKRAINIAN MUSIC AND DRAMA THEATRE AS A FACTOR OF PRESERVATION OF NATIONAL CULTURAL IDENTITY (LAST THIRD OF THE XIX CEN. – THE EARLY XX CEN.)

The article analyses the sociocultural conditions that influenced the formation and development of the Ukrainian music and drama theater of the last third of the XIX century — the early XX century. The author explores the specific character of the decoration of performances on the national theatre-professional stage. It is revealed that the national stage decoration, being an integral organic component of the dramatic palette of the Ukrainian music and drama theater, acted as a powerful ethno-consolidating factor that promoted the ethnographic foundations and traditions of the Ukrainian nation, contributed to the awareness and preservation of its own national and cultural identity.

Keywords: Ukrainian theater culture, national cultural revival, traditions, Ukrainian music and drama theater, decoration design, repertoire.

Постановка проблеми. У процесі національної самоідентифікації питання вивчення та збереження національної культурної спадщини в її ретроспективному контексті є вельми актуальними. Дослідження становлення та розвитку українського музично-драматичного театру, важливої складової національно-культурного відродження українства, яскравого прояву національної ідентичності в аспекті національної культурної традиції та в історичній ретроспективі є однією з важливих передумов осмислення й аналізу здобутків культурно-мистецької еліти попередніх поколінь.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тенденції та напрями розвитку українського театрального мистецтва висвітлено в працях Д. Антоновича, Н. Андріанової, В. Василько, В. Шейка, Л. Тишевської, О. Красильникової, Б. Романицького та ін. Особливості інтерпретації режисерської й виконавської майстерності розкриваються в дослідженнях Ю. Станішевського, Є. Горовича, Д. Дмитрієва, І. Єршова, В. Москаленка, А. Попова та ін. Проте, попри значимість доробку вчених, історико-культурний аспект становлення та розвитку українського музично-драматичного театру в контексті національної культурної традиції та в проекції європейських мистецьких тенденцій потребує історичного й мистецтвознавчого аналізу, чим і зумовлена актуальність запропонованої наукової розвідки.

Мета статті — висвітлити й проаналізувати специфіку національного декоративного оформлення вистав українського музично-драматичного театру та обґрунтувати його роль у збереженні

національно-культурної ідентичності української нації в останній третині XIX — на початку XX ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. В останній третині XIX ст. розвиток української художньої культури та її складової — української театральної культури — відбувався на хвилі поширення національно-культурного руху. Такі діячі української інтелігенції, як В. Антонович, М. Грушевський, М. Драгоманов, С. Подолинський, Ф. Вовк, П. Чубинський, М. Михальчук, О. Русов, М. Кропивницький, І. Карпенко-Карий, М. Старицький, І. Франко, М. Лисенко та ін., були учасниками українського культуротворення. Вони були переконані в тому, що українська нація рівноправна серед інших народностей, оскільки має свої історію, мову, культуру та яскравий, неповторний народний характер. Саме освітню, культурницьку працю вони вважали основою національного відродження, формування національної самосвідомості, патріотизму, почуття національної гідності, збереження власної національно-культурної ідентичності української спільноти.

Результатом їхньої діяльності стала ліквідація неписьменності, проведення організаційної роботи (започаткування філій, створення бібліотек, музеїв, читалень, бурс, етнографічні виставки, народні свята), розгортання освітньої діяльності (проведення курсів, публічних лекцій, що стосувалися різних аспектів українського життя, літературно-музичних вечорів, сімейних україномовних вечорів), створення закладів культури, які відіграли визначну роль у поширенні просвітництва, збереженні документальної та мистецької спадщини українського народу [12, с. 29–30].

Звісно, українська інтелігенція, яка проголошувала ідею націєтворення, розвиток власної культури, своєю діяльністю формувала «позаросійську ментальність», яка обмежувала вплив державної російської монополії щодо національного та соціального вибору української спільноти та суперечила офіційній імперській ідеологемі. Культурницька діяльність патріотично налаштованої української еліти зазнавала неприхованого опору як зі сторони імперської верхівки, так і шовіністично налаштованих кіл громадськості, які ігнорували етнічну специфіку та вважали, що розвиток української культури сприятиме відродженню української нації, самостійного суспільно-політичного, культурного життя, наслідком чого стане руйнація державно-політичної єдності імперії.

З метою забезпечення постійного державного контролю над суспільно-політичним, культурно-мистецьким життям імперії засновано наглядово-контролююче відомство — Головне управління цензури з комітетами в окремих великих містах імперії, яке водночас поділялося на внутрішню, іноземну та відомчу (духовну, театральну,

військову) цензуру. Будучи інструментом політичної системи, цензура упереджено ставилася не тільки до україномовних творів, але й до всієї української культури загалом.

Отримати цензурний дозвіл на видання україномовних творів діячам української інтелігенції було надзвичайно складно. Для них, відповідно до цензурних положень, розроблено особливий метод розгляду. Місцеві цензори після розгляду повинні були подати своє резюме до Головного управління цензури у справах друку, яке надсилало його до Петербурзького цензурного комітету, останній після перегляду повертав їх знов до Головного управління зі своїм висновком. Після ознайомлення з усіма попередніми висновками начальник Головного управління у справах цензури друку вирішував їх подальшу долю [19, с. 9–10].

Окрім того, в аналізований період здійснення імперської політики уніфікації забезпечували нормативно-правові акти, які регламентували діяльність та розкривали компетенцію органів губернського жандармсько-поліцейського управління.

Так, положенням від 1 березня 1882 р. встановлено таємний нагляд за особами «сумнівної політичної благонадійності». До всіх жандармських управлінь надіслано спеціальну форму, яка містила відомості про соціальну приналежність, сімейний стан, майнове становище, місце постійного проживання, обставини життя, реєстраційний номер Департаменту поліції, про встановлення нагляду за особою, за якою передбачалося стеження. Результати таємного нагляду, у разі отримання поліцією компрометуючих матеріалів, могли використовувати як маніпуляційний засіб морально-психологічного тиску та контролю політичних поглядів української інтелігенції. Отже, саме в такий спосіб діючий бюрократично-репресивний, цензурний апарат здійснював уніфікацію політичної свідомості української інтелігенції та асиміляцію української нації як такої. Проте, попри всі намагання уніфікації імперської влади в останній третині XIX ст., українська нація реально існувала, ознаками ідентифікації якої були українська мова та культура [9, с. 137–138].

В аналізований період, з поширенням культурницького етапу національно-визвольного руху, в українському суспільстві було поширене ставлення до українського театрального мистецтва як до головної культурно-національної справи й водночас як до найяскравішої демонстрації своєї національної ідентичності, мови та культури.

Видатні театральні митці — М. Кропивницький, М. Садовський, І. Карпенко-Карий, М. Старицький, М. Заньковецька, П. Саксаганський — спрямували свої зусилля на виведення української театральної культури з колоніального стану на європейський шлях розвитку, утвердження національного стилю у власній творчості, популяризацію

української художньої спадщини засобами театрального мистецтва серед широкого громадського загалу [8]. Завдяки самовідданий творчій праці національних театральних митців українська театральна культура в аналізований період репрезентує себе суспільству як яскравий етнокультурний феномен.

Національна специфіка стала надійною основою художньо-естетичної системи українського музично-драматичного театру, на базі якої поступово формувалися національний репертуар, багатоманітна жанрово-стильова тематика, художня форма спектаклю, принципи режисури, виконавства, сценографії, типи декорацій та костюмів. З метою збереження власної національної ідентичності, відродження національної народнопісенної, фольклорної традиції корифеї української сцени застосували весь творчий інструментарій — музично-драматичну, етнографічно-побутову специфіку репертуару, етнографічний характер декорацій, костюмів, хореографічне оформлення вистав.

Національна специфіка театральних постановок вирізнялася майстерним долученням до драматургічної дії музично-фольклорних номерів. Першочерговим було застосування принципу збереження фольклорного першоджерела з лише незначною художньою обробкою й зорієнтованістю на дотримання достовірності художнього тексту композиції, манери виконання та костюмів. У побутових типах, створених художньо-сценічним образом, зображувалися представники різних класів та соціальних верств, з їх характерами, внутрішніми переживаннями, суперечливим духовним світом [11, с. 229].

Декораційне оформлення — важлива органічна складова драматургічної палітри українського музично-драматичного театру, синкретичного за своєю суттю. В умовах безперервних імперських утисків, що спрямовувалися на знищення українського етносу та української культури, поєднуючись із акторською грою, музикою, хореографією, національні декорації пропагували етнографічні особливості, звичаї українців, сприяли усвідомленню власної національної ідентичності. Національне декораційне оформлення в українських музично-драматичних виставах було важливим засобом удосконалення психологічної типізації дійових осіб, відтворювало етнографічно-побутову атмосферу сценічної дії, сприяло достовірному, глибокому розкриттю художнього змісту твору та безпосередньо впливало на глядача.

Режисура корифеїв української сцени характеризувалася ефектним вирішенням сценічного простору, мальовничими мізансценами. Режисерські роботи М. Кропивницького «при дотриманні етнографічних деталей і загального національного характеру вирізнялися поглибленим розкриттям внутрішнього змісту сценічних образів» [18, с. 41]. За свідченням І. Мар'яненка, процес роботи над п'єсою відбувався

таким чином: «<...> перш за все читали п'єсу, обмірковували, що хотів сказати автор цією п'єсою і як вона мусить вплинути на глядача. Відшукували в п'єсі сторони, що борються між собою і рухають дію: потім Марко Лукич давав характеристику кожному сценічному образу і визначав його місце в п'єсі і далі розподіляв ролі, після чого була розводка по мізансценам» [10, с. 101].

Українські вистави М. Кропивницького здійснювали незабутнє враження на глядачів. І. Мар'яненко відзначав з цього приводу: «М. Кропивницький чудово знав секрети впливу на глядача, який заповнював його театр: він математично точно враховував кожен сценічний ефект і умів задовольнити потреби найвитонченіших знавців театрального мистецтва. Кожна дія й навіть ціла п'єса в нього побудовані так, щоб тримати глядача в поступовому емоційному наростанні» [10, с. 100]. Також І. Мар'яненко у своїй праці зауважує: «Марко Лукич зачаровував глядачів українськими краєвидами з вербами і вітряками, темними ночами з вогниками в маленьких віконцях, далекою піснею на фоні літнього вечора» [10, с. 31].

Режисура корифея національної сцени М. Старицького була етнографічною за своєю суттю. Для постановки яскравих музично-драматичних вистав режисер вводив до сценічної дії як масові фольклорно-етнографічні сцени, так і окремі хореографічні дуети та тріо. М. Старицький, зберігаючи національний колорит, майстерно застосовував динаміку музики та танцю для посилення впливовості драматичної дії, змістово-акцентованих сцен, окремих пластичних мізансцен, ретельно обмірковував декораційне оформлення українських вистав. М. Старицький зазначав: «Люблю і свято шаную майстерність актора, бо талант — велика річ! Але потрібно той талант оправити в художні рамці, так як вправляється дорогоцінне каміння. Тільки тло прекрасних декорацій та іншого художнього оформлення може на всю свою красу розгорнути талант актора» [15, с. 43]. Найяскравішими в постановках М. Старицького були масові сцени, учасники яких являли собою органічне сценічне полотно, що справляло на глядача велике враження [14, с. 159].

Національна етнографічно-побутова спрямованість музично-драматичного театру окреслювала й основні критерії виконавської майстерності: природність та художню досконалість акторської гри, створення цілісного національного психологічного характеру персонажа, відповідність сценічного образу літературному. У ретельній, копіткій праці формувався новий, універсальний тип українського актора, справжнього майстра психологічно правдивих сценічних образів.

Основу репертуару тогочасного театру становили п'єси: «Наталка Полтавка» І. Котляревського, «Запорожець за Дунаєм»

С. Гулака-Артемовського, «Ніч на Івана Купала», «Глитай», «Невольник», «Зайди голова», «Дві сім'ї», «Пошилися в дурні», «По ревізії», «Вуси», «Дай серцю волю, заведе в неволю...», «Розгардіяш», «Скрутна доба», «Перед волею», «Страчена сила», «Конон Блискавиченко» М. Кропивницького, «Назар Стодоля» Т. Шевченка, «Вечорниці» П. Ніщинського, «Сава Чалий», «Мартин Боруля», «Паливода», «Лиха іскра», «Суєта», «Понад Дніпром», «Житейське море», «Наймичка», «Бурлака», «Безталанна», «Бондарівна», «Чабан» І. Карпенка-Карого, «Не так склалося як бажалося», «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці», «За двома зайцями», «Сорочинський ярмарок», «У темряві», «Маруся Богуславка», «Оборона Буші», «Юрко Довбуш» М. Старицького та ін. [11, с. 231].

Висновки. Таким чином, національне декоративне оформлення було невід'ємною органічною складовою драматургічної палітри українського музично-драматичного театру, синкретичного за своєю суттю. Майстерно поєднуючись із акторською грою, музикою та хореографією, національні декорації відігравали роль потужного націєтворчого, етнозберігаючого, етноконсолідуєчого чинника, сприяв усвідомленню та збереженню власної національно-культурної ідентичності.

Перспективами подальших досліджень є аналіз специфіки розвитку українського музично-драматичного театру в контексті національної культурної традиції та в проекції європейських мистецьких тенденцій.

Список використаних джерел

1. Андріанова Н. Шляхи розвитку українського театру / Н. Андріанова. — Київ : Знання, 1960. — 40 с.
2. Антонович Д. Триста років українського театру, 1619–1919 / Д. Антонович. — Прага, 1925. — 272 с.
3. Грицак Я. Нарис історії України: Формування модерної української нації XIX–XX ст. / Я. Грицак. — Київ : Генеза, 2000. — 356 с.
4. Драк А. Українське театральне-декоративне мистецтво. Короткий нарис / А. Драк. — Київ : Держ. вид-во образотв. мистец. і муз. літ. УРСР, 1961. — 65 с.
5. Єкельчик С. Пробудження нації: до концепції історії українського національного руху II пол. XIX ст. / С. Єкельчик. — Мельбурн: ун-т Монаша, Відділ славістики, 1994. — 126 с.
6. Красильникова О. Історія українського театру XX сторіччя / О. Красильникова. — Київ : Либідь, 1999. — 208 с.
7. Коляда І. Суспільно-політична діяльність української інтелігенції в Російській імперії у другій половині XIX — на початку XX ст. : автореф. дис. ... д-ра іст. наук : 07.00.01 / І. Коляда. — Переяслав-Хмельницький, 2010. — 49 с.
8. Кропивницький М. Твори : в 6 т. / М. Кропивницький. — Київ : Держлітвидав. УРСР, 1960. — Т. 6. — 672 с.

9. Лиса О. Політичні настрої інтелігенції Наддніпрянської України другої половини XIX — початку XX ст. : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / О. Лиса. — Переяслав-Хмельницький : Б. в., 2010. — 215 с.
10. Мар'яненко І. Минуле українського театру / І. Мар'яненко. — Київ : Мистецтво, 1953. — 180 с.
11. Новиков А. Українська драматургія й театр: від найдавніших часів і до початку XX ст. : монографія / А. Новиков. — Харків : Основа, 2011. — 408 с.
12. Побірченко Н. Педагогічна й науково-просвітницька діяльність Громад у контексті суспільного руху Наддніпрянської України (друга половина XIX — початок XX століття) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Н. Побірченко. — Київ, 2001. — 39 с.
13. Романицький Б. Український театр в минулому і тепер / Б. Романицький. — Київ : Держполітвидав УРСР, 1950. — 130 с.
14. Старицький М. Твори : у 8 т. / М. Старицький. — Київ : Дніпро, 1965. — Т. 8. Листи. — 751 с.
15. Тобілевич С. Мої стежки і зустрічі / С. Тобілевич. — Київ : Держ. вид-во образот. мистец. і муз. літ. УРСР, 1957. — 475 с.
16. Черничко І. Культура і держава: тенденції, проблеми та перспективи розвитку взаємовідносин владних і театральних-мистецьких структур в Україні / І. Черничко. — Київ : РВПС України, 1998. — 68 с.
17. Шейко В., Тишевська Л. Історія української культури : навч. посібник / Наук. ред. В. Шейко. — Київ : Кондор, 2006. — 264 с.
18. Шурапов В. Театру Марка Кропивницького 120 років / В. Шурапов. — Кіровоград : «Код», 2002. — 40 с.
19. Юрченко В. Матеріали цензурних установ у м. Києві як історичне джерело (1838–1917 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.06 / В. Юрченко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2010. — 15 с.

References

1. Andrianova N. Shliakhy rozvytku ukrainskoho teatru / N. Andrianova. — Kyiv: Znannia, 1960. — 40 s.
2. Antonovych D. Trysta rokiv ukrainskoho teatru, 1619-1919 / D. Antonovych. — Praha, 1925. — 272 s.
3. Hrytsak Ya. Narys istorii Ukrainy: Formuvannia modernoi ukrainskoi natsii XIX–XX st. / Ya. Hrytsak. — Kyiv : Heneza, 2000. — 356 s.
4. Drak A. Ukrainske teatralno-dekoratsiine mystetstvo. Korotkyi narys / A. Drak. — K. : Derzh. vyd-vo obrazotv. mystets. i muz. lit. URSR, 1961. — 65 s.
5. Iekelchyk S. Probudzhennia natsii: do kontseptsii istorii ukrainskoho natsionalnogo rukhu II pol. XIX st./ S. Yekelchyk. — Melburn: un-t Monasha, Viddil slavistiki, 1994. — 126 s.
6. Krasylnykova O. Istorii ukrainskoho teatru XX storichchia / O. Krasylnykova. — Kyiv : Lybid, 1999. — 208 s.
7. Koliada I. Suspilno-politychna diialnist ukrainskoi inteli-hentsii v Rosiiskii imperii u druhii polovyni XIX — na pochatku XX st.: avtoref. dys... d-ra ist. nauk: 07.00.01 / I. Koliada. — Pereiaslav-Khmelnitskyi, 2010. — 49 s.

8. Kropyvnytskyi M. Tvory v 6-ty tomakh / M. Kropyvnytskyi. — Kyiv: Derzhlitvydav. URSR, 1960. — T. 6. — 672 s.
9. Lysa O. Politychni nastroi intelihentsii Naddniprianskoi Ukrainy druhoi polovyny XIX - pochatku XX st. : dys ... kand. ist. nauk: 07.00.01 /O. Lysa. — Pereiaslav-Khmelnyskiy : B.v., 2010 . — 215 s.
10. Marianenko I. Mynule ukrainskoho teatru / I. Marianenko.— Kyiv: Mystetstvo, 1953. — 180 s.
11. Novykov A. Ukrainska dramaturhiia y teatr: vid naidavnishykh chasiv i do pochatku KhKh st. : monohrafiia/ A. Novikov. — Kharkiv: Osnova. — 2011 r. — 408 s.
12. Pobirchenko N. Pedahohichna y naukovo-prosvitnytska diialnist Hromad u konteksti suspilnoho rukhu Naddniprianskoi Ukrainy (druha polovyna XIX- pochatok XX stolittia) : avtoref. dys... d-ra ped. nauk: 13.00.01 / N. Pobirchenko. — Kyiv, 2001. — 39 ark.
13. Romanytskyi B. Ukrainskyi teatr v mynulomu i teper / B. Romanytskyi. — Kyiv: Derzhpolityvdav URSR, 1950. — 130 s.
14. Starytskyi M. Tvory : V 8 t./ M. Starytskyi. — K.: Dnipro, 1965. — T. 8. Lysty. — 751 s.
15. Tobilevych S. Moi stezhky i zustrichi/ S. Tobilevych.—K. : Derzh. vyd-vo obrazot. mystets. i muz. lit. URSR, 1957. — 475 s.
16. Chernychko I. Kultura i derzhava: tendentsii, problemy ta perspektyvy rozvytku vzaiemovidnosyn vladnykh i teatralno-mystetskykh struktur v Ukraini. — Kyiv : RVPS Ukrainy, 1998. — 68 s.
17. Sheiko V., Tyshevska L. Istoriia ukrainskoi kultury: Navch. posibnyk / Nauk. red. V. Sheiko. — Kyiv: Kondor, 2006. — 264 s.
18. Shurapov V. Teatru Marka Kropyvnytskoho 120 rokov / V. Shurapov. — Kirovohrad: «Kod», 2002. — 40 s.
19. Yurchenko V. Materialy tsenzurnykh ustanov u m. Kyievi yak istorychne dzherelo (1838 - 1917 rr.): avtoref. dys. ... kand. ist. nauk : 07.00.06 / V.Yurchenko; Kyiv. nats. un-t im. T.Shevchenka. — Kyiv, 2010. — 15 s.

■ UDC 792. 077 (477)

Yan I. N., Candidate of Art Criticism, Associate Professor, postdoctoral student of the National Academy of Managerial Staff of Culture and Art, Kyiv iniko2004@ukr.net
orcid.org/0000-0003-0416-6625

DECORATIVE DESIGN OF PERFORMANCES IN THE UKRAINIAN MUSIC AND DRAMA THEATRE AS A FACTOR OF PRESERVATION OF NATIONAL CULTURAL IDENTITY (LAST THIRD OF THE XIX CEN. — THE EARLY XX CEN.)

The aim of the article is to consider the specific character of the decoration of performances of the Ukrainian music and drama theater and define its role as a factor in preserving national cultural identity of the Ukrainian nation.

Research methodology. The study is based on the use of the historical and cultural, comparative art methods and approaches.

Results. The leading theatrical personalities М. Кропуньський, М. Занковецька, М. Старийський, П. Саксahанський, І. Карпенко-Кари, М. Садівський aimed at realizing the social, nation-creating and ethnic-preserving, and consolidating role of theatre art. The prominent figures saw the purpose of their activity in the withdrawal of Ukrainian theatre culture from colonial status to the European way of development, strengthening national style in their own creative work, the popularization of Ukrainian art heritage among the general public.

The article analyses the sociocultural conditions that influenced the formation and development of the Ukrainian music and drama theater of the last third of the 19th century — the early twentieth century. It is revealed that the national stage decoration, being an integral organic component of the dramatic palette of the Ukrainian music and drama theater, acted as a powerful ethno-consolidating factor that promoted the ethnographic foundations and traditions of the Ukrainian nation, contributed to the awareness and preservation of its own national and cultural identity. The national features of a theatre performance were specified by vivid means of expression: vocal and music (music pictures, folk songs) and dance (divertimento, folk dance, choreographic composition). The national decorations in Ukrainian music and drama theater performances served as an important means of improving the psychological typification of actors, reproduced the ethnographic and everyday atmosphere of scenic action, contributed to the authentic, profound elucidation of the artistic content of the work and had a direct impact on the viewer.

Novelty. The author carries out a systematic analysis of the specific features of the national decoration of the performances of the Ukrainian music and drama theater and substantiates their role as a factor in preserving the national and cultural identity of the Ukrainian nation of the last third of the 19th century — the early twentieth century.

The practical significance. The obtained scientific results can be used in the course of further research of culture and art processes of the last third of the 19th century — the early twentieth century. The study will contribute to a broad understanding of the national music and theatre culture, the dynamic involvement of Ukrainian art culture to the world art process.

Key words: Ukrainian theater culture, national cultural revival, traditions, Ukrainian music and drama theater, decoration design, repertoire.

Надійшла до редколегії 14.05.2017 р.